

נזר הפרשה

פרשת בשלח
שנת תש"פ

מאמר על הפרשה

תפלין הם הכח נגד עמלק הרשע

ולפי"ד י"ל, כי עמלק הוא המסתיר מלכות שמים למטה, כמוש"כ על עמלק 'כי יד על כס י-ה', ואינו מניח התגלות השכינה למטה, ולכן איתא (עי' אגרא דכלה פר' בראשית) כי עמלק הוא מחליף הד' של הוי"ה אחד באל אחר, ועמלק בגי' אל אחר, והיינו כי הד' של אחד מורה על הד' רוחות הארץ כמו שאמרו חז"ל, ועמלק רוצה להסתיר זאת, ומשנה את הד' לר' של אחר. ועבודת התפלין הוא להמליך הקב"ה על הד' רוחות, כד' הרשב"א הנ"ל, ועי"ז למחות שמו של עמלק. ויש לציין מש"כ בבני יששכר (מאמרי השבתות מאמר ב) 'על כן יש בתפלין ת"ג תיבות, ת"ג מנין י"ג פעמים א"ל, היינו א"ל אח"ד (מנין י"ג) ומתישין כח אל אח"ר, וראו כל עמי הארץ כי שם י"י נקרא עליך וכו' (דברים כה, ז) אלו תפלין שבראש', הרי שתפלין הם היפך 'אל אחר' שהוא כוח הרע של עמלק [ועי' עוד לשון השפת אמת (כי תצא תרמ"ז) שתפלין הם הכלי זיין נגד עמלק].

בספר מעשה רוקח (פר' יתרו ד"ה בדיבור הרביעי) מביא בשם ספר גלאנטי, כי יש תתקנ"ה רקיעים, כמנין הגימטריא של השמיים [בחשבון מנצפ"ד], ויש רשות למלאך ליכנס רק בתת"ק עולמות, אבל בה"ן עולמות עליונים אין רשות למלאך ליכנס. וכתב המעשה רוקח (פר' ואתחנן ד"ה ובוה) שזה מרומז בפסוק (דברים י, יד) 'הן לה' אלקיך השמים ושמי השמים', כי בספר דברים יש תתקנ"ה פסוקים, וה"ן פסוקים אחרונים מתחילים עם הפסוק (דברים לב, טז) 'ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין מידי מציל', דהיינו כי בה"ן עולמות אלו ניכר אחדות הבורא יתברך, שאין מלאך נכנס לשם - 'ואין אלהים עמדי', ה"ן - נ"ה עולמות אלו הם רק לה' אלקיך.

באלו הד' יסודות, אז רח"ל הוא דבוק באלו ד' הקליפות. הראשי תבות מהד' יסודות הם ארמ"ע, ובספר חזה ציון (תהלים קמז) כתב רמז לכח הד' יסודות להחריב האדם כי 'משפיל ר'שעים ע'די ארץ' הוא ר"ת של הד' יסודות, שההולכים אחר תאות גופם משפילים אותם הד' יסודות עד למטה. אבל לאידך גיסא איש המעלה הד' יסודות לשורשן, הוא הנקרא אי"ש, וכדאיתא בספר תולדות יצחק (פר' נח) דארמ"ע בגימטריא איש. ובספר דברי יצחק [להצדיק רבי יצחק ווינגארטען זצ"ל הנק' רבי יצחק שומר הברית] מביא כי מ'שוך ע'בדך א'ל ר'צונך הוא ר"ת ארמ"ע, שבעת שמעלה אותם לשורשם הם מביאים את האדם להיות נמשך אחר הבורא ית'. אלו ד' יסודות עולים בגימטריא תתקנ"ה, ונוכל לרמז כי מחייט עמלק תלוי בעבודת האדם עצמו, לעקור ממנו המדות רעות שהם באים מאלו ד' יסודות, ולכן רמז כי מחייט עמלק תלוי במספר תתקנ"ה דייקא.

ארבעה הבתים שיש בתפלין של ראש, כתוב בספר מרכבת המשנה (פר' בחקתי) בשם הרשב"א שהם מכוונים נגד הד' יסודות, עי"ש מה שהאריך בזה. דהיינו התפלין הם לשעבד האדם עצמו אל הקב"ה, ולהעלות עצמו דהיינו שהד' יסודות יהיו מקושרים לשורשם, והאדם ע"י יראת שמים יהיה גודר שלא להיות נמשך אחר יסודותיו הגשמיים, רק יהיה קשור לנשמה שמוחו. ועי"ז ענוה יזכה לסייעתא דשמיא להיות ביכולתו להתגבר על היסודות הגשמיים.

והנה ברשב"א (חי' אגדות ברכת ו, א) כתב כי ענין הד' בתים בתפלין של ראש הם להמליך הקב"ה בד' רוחות הארץ, כמו שעושים בקריאת שמע.

הפרשה מסיים במלחמת עמלק, ואנו מצוים לזכור כל יום מעשה עמלק, ולמחות שמו מתחת השמים, מצינו בתורה הק' שעמלק הוא היפך של יראת אלקים כדכתיב (כי תצא כה, יח) 'ולא ירא אלקים', ולפירוש רש"י הפסוק מכוון על עמלק שאינם יראי אלקים, וכן מצינו בעמלק שהוא הקליפה של גאווה (עי' במדב"ר יג, יג, עה"פ גאות אדם), וכמרומז בספה"ק (עי' אהבת שלום בפרשתן) כי עמלק בגימטריא רם, והוא בא לגרום שכחת השי"ת ע"י מדת הגאווה כדכתיב (דברים ה, יד) 'ורם לבבך ושכחת'. וכדי לסייע לאדם בזכירה זו ניתן לנו מצות תפלין, וכמו שכתב הרמב"ם בלשונו (פ"ד מהל' תפלין הלכ"ה) 'קדושת תפלין קדושתן גדולה היא שכל זמן שהתפלין בראשו של אדם ועל זרועו הוא עניו וירא שמים'. הרי שעצם התפלין גורמים לאדם ענוה ויראה, היפך מעמלק המחליש יראה ומביא לידי גאווה.

ואיתא בספר רוקח (בפרשתן) 'ושמים באזני' יהוש"ע כ"י מח"ה אמח"ה' עולה תתקנ"ד, כך שנים יש מיום שנאמר אל משה כתוב זאת זכרון עד שנה שנלקחת אסתור אל אחשוורוש. כיצד, ארבעים שנה של מדבר תת"ן שנים היו בארץ הרי תת"ן, נ"ב שנים לא עבר איש ביהודה, א' מדריוש המדי, ה' של כורש הפרסי, ז' עד שלקח אחשוורוש את אסתור, הרי תתקנ"ה שנים, הדברים נפלאים, ואולי נוכל לרמז בו גם ענין אחר, והוא שייך למצות תפלין.

ידוע כי יש ד' יסודות גשמיים והם אש מים רוח עפר, וזה כל עבודת האדם ליקח אלו היסודות ולהעלותם לשורשם, ואם הוא מדבק עצמו בצד הלא טוב שיש בד' יסודות, כמבואר בשער הקדושה המדות הלא טובות שיסודם

והנה בשבת קודש אנו נכנסים לפניו ממחיצת המלאכים, ולכן מובן מה שאיאת בספר אמרי נועם (פרשת ויגש) כי אומרים להמלאכים 'צאתכם לשלום', כי אין להם לישאר אצלנו לסעודת השבת, וי"ל הכונה כי אנו נכנסים לבית גנזיו, למקום שמלאכים אין להם רשות ליכנס, והוא הה"ן עולמות אלו.

ענין זה שיהודי יכול ליכנס להן עולמות, הוא מחמת שיש לו ד' יסודות גשמיים, והוא יכול להתגבר עליהם ולהיות בבחינת רוחני ולהעלות הד' יסודות עד שורשם שהוא בד' אותיות של שם הוי"ה. זה הוא הגדלות של איש יהודי, וזוהו הוא נכנס לה"ן עולמות. הד' יסודות בגימטריא תתקנ"ה, להורות כי ע"י ההתגברות על הד' יסודות, וע"י מה שמעלה אותן לשורשן להיות דבוק בבורא עולם, בד' אותיות של שם הוי"ה, הוא זוכה לידיבק בה"ן עולמות, למעלה מדרגת מלאך.

בעת לבישת התפלין יש לו עלי' לכל התתקנ"ה שמים, והאדם נתעלה למעלה מבחינת מלאך דרגא של שבת קודש, וכמבואר בשפת אמת בכמה מקומות כי בעת לבישת התפלין יש הארת נשמה יתירה כמו בשבת קודש, ובלשונו (לך תרמ"ז) 'כי התפילין הם ג"כ הארת הנשמה המאירה באדם בעת קיום המצוה, כמ"ש ז"ל וראו כל עמי הארץ כו' שם ה' נקרא עליך זו תפילין שבראש. וכמו כן בשבת שיש נשמה יתירה כל היום', וזה הוא הבחינה שאדם זוכה בעת לבישת התפלין.

ובזה יובן מה שמבואר בראש הל' תפלין (סי' כ"ה סעי' א) דלבישת ציצית הוא קודם לתפלין מטעם דמעלין בקודש, ומבואר בביאור הגר"א דהיינו בקדושה שנתקדש האדם בעשיית המצוה, וי"ל כי בציצית נעשה כמלאך, כמבואר בתרגום עה"פ 'והייתם קדושים' - כמלאכי, ובתפלין נעשה יותר ממלאך, שיש לו הכח ליכנס לתוך הה"ן עולמות ששם אין מלאך יכול ליכנס.

וזה הוא הכח בתפלין, שבעת לבישת התפלין המצוה מסייע ביד האדם לצאת משעבוד הד' יסודות, כי התפלין הם כח של יציאת מצרים, כלשון השפת אמת (שבועות תרנ"ט) 'וכן בכל המצות שהם זכר ליציאת מצרים כגון תפילין וציצית, שכתוב בהם יציאת מצרים ע"י אלה המצות נתעורר הארה וזכר מיצ"מ שהי' אז ויכולין לצאת ממאסר הגוף'. ויציאת מצרים הוא יציאה מד' יסודות הגוף, כמו שכתב השפת אמת (וארא תרנ"ח) 'ד' לשונות של גאולה. כי האדם כלול מד' יסודות ארמ"ע ויש להם פנימיות. וצריכין גאולה מן הגשמיות, ועיקר הוא הרוח שהוא בחי' קול ודיבור. רוח ממלא. ואש מים הוא דחילו ורחימו שהם במחשבה. ועפר הוא במעשה. וכן ד' ציצית וד' פרשיות בתפילין הם החירות וגאולה דיצ"מ לד' יסודות, לכן כ' בהם יציאת מצרים בפרשיות דציצית ותפילין, הרי שע"י התפלין יש לאדם כח להתגבר על הד' יסודות, לכן

❦ קדשנו במצותיך ❦

בספר לקוטי תורה (בפרשתן) מדייק למה בברכה אנו אומרים 'אשר קדשנו במצותיו', ובתפלת שבת אנו מתפללים 'קדשנו' במצותיך בלשון עתיד, ואף שזה ברכה וזה תפלה, מ"מ צריך ביאור למה בנוסח הברכה אומרים בלשון עבר, ובתפלה אנו אומרים לשון עתיד, ומה הכונה בחילוק לשונות, ועי"ש בדבה"ק מש"כ בפנימיות התורה.

בספר נפש החיים (שער אפרקו) מבאר ענין הברכה אשר קדשנו במצותיו, וז"ל 'כי מעת שעולה על רעיון האדם לעשות מצוה, תיכף נעשה רישומו למעלה במקור שרשה העליון וממשיך משם על עצמו אור מקיף וקדושה עליונה חופפת עליו וסוככת אותו, וכתוב מפורש 'והתקדשתם והייתם קדושים' וכמאמרם ז"ל (זומא לט, א) כל המקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה, רוצה לומר שמלמעלה נמשך עליו הקדושה משרשה העליון של המצוה', וממשיך שם

ואולי יש להוסיף כי ענין האור מקיף הזה הוא סיוע לאדם לגמור המצוה, וגם לחזק לב האדם כי אף שהוא בעולם מסוכך מגשמיות וחושב איך אוכל לקיים מצוה בסכיבה כזו, על זה התשובה כי בעת שהוא עושה המצוה ומכין עצמו למצוה כבר הוא בעולם אחר, מסוכך במקום שקדוש בקדושה נפלאה אשר הוא בבחינת גן עדן.

והנה מבואר מדברי הנפש החיים כי האדם זוכה לקדושה במתנה מהקב"ה, ע"י זה שיש לו הרצון וההכנה לעשות המצוה. ואולי י"ל כי האדם בימי המעשה אין לו הרצונות כראוי, רק בשבת קודש זוכה האדם שהרצונות שלו יהיו כראוי, וכדאיאת בשפת אמת (ליקוטים בפרשתן ד"ה במכילתא) שהקשה למה היה המן משונה בטעמו בשבת קודש, הלא במן כל מה שהיו רוצין לטעום היו טועמין, אם כן הטעם שהיה להם בשבת קודש היו יכולין לטעום

'ועל ידי זה הקדושה והאור המקיף, הוא דבוק בכיכול בו יתברך במ בחייו, וזה שאמר הכתוב 'ואתם הדבקים בה' אלהיכם' - במ בעודכם - 'חיים כלכם היום', וזה האור מקיף הוא לו לעזר לגמור המצוה, ועל ידי הגמר האור מתחזק יותר וירים ראש עליון, ועל זה אמרו ז"ל הבא ליטהר מסייעין אותו, גם מושכת וגוררת את לבו מזה לסגל עוד כמה מצות, אחר שהוא יושב עתה בגן עדן ממש חוסה בצל כנפי הקדושה בסתר עליון, אין מקום להיצר הרע לשלוט בו ולהסיתו ולהדיחו מעסק המצות, זה שאמרו שמצוה גוררת מצוה, וכאשר ישם אליו לבו בעת עשיית המצוה, יבין וירגיש בנפשו שהוא מסוכך ומלוכש כעת בהקדושה ורוח נכון נתחדש בקרבו, וזה שאמר הכתוב 'אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם' - 'בהם' היינו בתוכם ממש, שהוא מסוכך אז בקדושת המצוה ומוקף מאוירא דגן עדן'.

תמיד, ותירץ 'אכן באמת הענין הוא על פי הפסוק 'פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון', שכפי הרצון שבאדם כך נמשך לו הפרנסה, ולכן אותו הדור שהיה כל רצון ותשוקה שלהם להש"י זכו ללחם זה מן השמים, וזה הכוונה מה שהי' רוצה לטעום הי' טועם, פירוש כפי שינוי הרצון ומדרגת כל עובד ה' כך הי' מוצא במן, והרצון שבשבת קודש נשתנה למעלותא ולכן הי' הלחם משונה, ואין יכולין למצוא בחול אותו הרצון שנמצא בשבת קודש', מבואר בדכה"ק כי הרצונות בשבת הם אחרות לגמרי.

ולפ"ז מובן כי בשבת צריך האדם להתפלל מרצון אמת שרוצה שיתקדש ע"י מצותיו, וזה הבקשה קדשנו במצותיך, שהוא בקשה שהרצון של שבת, ישפיע על ימי המעשה הבאים, כי השבת הוא השורש של כל ימי המעשה הבאים, ועי"ז הוא זוכה כימות החול שיתקדש ע"י מצותיו, ויכול לברך אשר קדשנו במצותיו.

ומזה אנו יכולים ללמוד עבודת האדם כיום השבת, שיעורר אצלו הרצון להתקדש במצותיו, שבימי המעשה יזכה שבעת שילך לעשות מצוה יהיה לו הקדושה המסובב לו מלמעלה

שיוכל לעשות המצוה בקדושה. שבת קודש הוא זמן התבוננות, כל מעשה ומעשה ופעולה שעושה בשבת הוא בחשבון, שבת אין עושין דבר מתוך רגילות, וכמו שפירש השפת אמת (לקוטים השמטות לפר' בשלה) 'זהו שכתוב 'אם תשיב משבת רגלך' כי בשבת אין לעשות שום דבר בהרגל, כי ההרגל הוא בלי חיות והוא שכחה היפוך הזכרון', ובשבת כתיב 'זכור את יום השבת', הרי בשבת צריכין לעשות הפעולות עם המחשבה וברצון עז, וממילא האדם בשבת יש לו הרצונות הטובים הבאים מכח התבוננות זו, ועי"ז הוא מתפלל קדשנו במצותיך.

❦ דרוש ועיון בעניני הפרשה ❦

שם שם לו חק ומשפט וגו'. באבני נזר (י"ד סי' ש"א) דן בנוגע לגר שמל ולא טבל אי מוזהר על שביתת השבת, ורוצה לחדש דכיון דנצטוו בני ישראל על השבת במרה, וזה הי' עוד קודם שטבלו, הרי שצווי של שבת שייך לגר שמל ולא טבל, ועיי"ש שהביא דעת הזוה"ק כי במרה נצטוו על הפריעה ושם קיימו מצות מילה בשלימות, ושם נצטוו על השבת מיד כשגמרו מצות מילה, ועיי"ש שהביא דעת כמה ראשונים דאינו מצווה כלל והוי כנכרי, וגרע מגר תושב, אבל מצדד לחייבו בשמירת שבת מצד מה שנתחייבו במרה. ועי' גם בשו"ת בנין ציון [לבעל ערוך לנר (סי' צ"א)] שג"כ דן בשאלה זו הלכה למעשה, ורוצה לחייבו בשמירת שבת מצד מה שנתחייבו במרה.

הנה מה דפשיטא לי' להאבני נזר דנצטוו על שבת במרה, עי' בגמ' שבת (פג, ב), דנחלקו רבא ורב אחא בר יעקב אי נצטוו אתחומין, ופירשו רש"י ותוס' דהכונה הוא אי נצטוו על הוצאה, וכן משמע בגמ' סנהדרין (נג, ב) שזה הי' הצווי במרה, ועי' בפ' הרמב"ן עה"ת שמשמעו דהי' רק הודעה על הצווי שעתיד להזהירם, אבל לא הוזהרו עוד, ועי' במזרחי שמפרש כן כונת רש"י, וזה לכאורה דלא כדמשמע בגמ' סנהדרין, ועי' גם באו"ז הלכות ערב שבת שכ' לשון 'דלסימן מילתא בעלמא איתמר',

והל' משמע כשיטת הרמב"ם הנ"ל, ועי' עוד במהר"ל בגור ארי' דס"ל דבמרה לא נצטוו אלא באיסור עשה ולא בלאו, ויש בזה אריכות גדול, ואכ"מ, אך לכל הנך דעות לא מסתבר דגר שמל ולא טבל חייב בכל דיני שבת. ועי' בזה. ועי' בהקדמה לשו"ת עונג יו"ט שדרך לו דרך לעצמו כי נצטוו רק על הוצאה ולא על שאר מלאכות עיי"ש מילתא בטעמא.

הנה הפני יהושע (שבת מו, ב) כתב 'וא"כ לפי"ז כיון דלית ביה חיוב מיתה משום הכי פטור לר"ש מחטאת, אבל מ"מ איכא למימר דר"ש מודה דאסור מדאורייתא משום לאו דלא תעשה כל מלאכה שנאמר בסיני קודם מלאכת המשכן, ובסנהדרין [נ"ו ע"ב] נמי אמרינן דבמרה נצטוו עליה, וא"כ אין סברא לפוטרו משום מלאכת מחשבת שלא נאמר עד הקמת המשכן בשנה שניה'. יש ב' נקודות בדברי הפני יהושע, א' דבהר סיני בעת קבלת התורה עדין לא הי' מלאכת מחשבת, וממילא יש איסור לאו מחמת סיני, ב' רוצה הפנ"י לאסור מדאורייתא מלאכה בלא מלאכת מחשבת מחמת מה שנצטוו במרה. ועי' בפנ"י שדחה חידוש זה מגמ' מפורשת דלר"ש לא הוי רק איסור דרבנן, ועי' בהגהת הגאון רבי יעקב מאיר זצ"ל בספר שפת אמת (שבת צד, ב) מה שכתב ליישב דברי השפת אמת שם מקושיית הפנ"י, שבדברי

השפ"א שם משמע כחידושו של הפנ"י שאסור לר"ש מדאורייתא. ועי' עוד בשו"ת ארץ צבי מה שמיישב חידושו של הפנ"י, עיי"ש. ועי' גם בספר חמדת ישראל (קונטרס נר מצוה עד עמוד ג בסופו) מה שחידש לפי"ד הפנ"י דמעביר שהוא הלכתא גמירא לה אם אינה מלאכת מחשבת אינו אסור מה"ת, עיי"ש. ועי' גם בספר עצי זית (פ' יתרו להגאון מקראסנאשילץ זצ"ל) שרוצה לאסור חצי שיעור במלאכת שבת כי במרה לא נתנו עדין שיעורין.

הנה עד כאן רק הבאנו הצדדים שמצינו באחרונים, אבל מה שיש לעורר בחידושו של האבני נזר, וגם מה שמשמע בדברי הפני יהושע וכל ההולכים בשיטתו, שבני ישראל מחויבים לשמור השבת מצד מה שנצטוו במרה, ודבר זה מעורר תימה, כי הלא אנו מקיימים המצוות מחמת התורה שנתנה לנו מסיני, כמו שכ' הרמב"ם בפ' המשנה (חולין ז, ז) 'ושים לבך על העיקר הגדול הנכלל במשנה הזאת והוא מה שאמר מסיני נאסר לפי שאתה הראת לדעת שכל מה שאנו מרחיקים או עושים היום אין אנו עושין אלא במצות הקב"ה ע"י משה רבינו ע"ה לא שהקב"ה אמר זה לנביאים שלפניו כגון זה שאין אנו אוכלין אבר מן החי אינו מפני שהקב"ה אסרו לנח אלא לפי שמה אסר עלינו אבמ"ה במה שצוה בסיני שיתקיים אסור אבר

מן החי וכמו כן אין אנו מלין מפני שאברהם אבינו ע"ה מל עצמו ואנשי ביתו אלא מפני שהקב"ה צוה אותנו ע"י משה רבינו שנמול כמו שמל אברהם אבינו ע"ה, וכן גיד הנשה אין אנו הולכים אחר איסור יעקב אבינו אלא מצות משה רבינו ע"ה, הלא תראה מה שאמרו תרי"ג מצות נאמרו לו למשה מסיני וכל אלו מכלל

המצות, ואיך נחייב בשמירת שבת מחמת מה שנצטוו מרה, וגם איך נימא דאסור לר"ש מה"ת מחמת מרה אף דלא הוי מלאכת מחשבת. והאמת ניתן להיאמר כי עיקר דברי הפנ"י אינם צריכים לזה שנצטוו במרה, כי גם הצווי בשעת מ"ת הי' לפני המשכן כמו שכ' להדיא בדבריו, אבל חידושו של החמדת ישראל הוא

בנוי רק על החיוב של מרה, כי הלכתא גמירי לה נאמר בסיני, וגם זה לפי דברי הפנ"י הוא קודם מלאכת מחשבת דמשכן. ואולי יש לומר כי שבת במרה שאני, כי בדברות שניות כתיב כאשר צוך ופי' חז"ל הובא ברש"י שם דהיינו במרה, א"כ התורה מודיע לנו כי אנו חייבים לשמור שבת כאשר צוך במרה.

י-ה אכסוף נועם שבת

משוך נעם יראתך

ענין נעם מורה על מדת האהבה, כדכתיב 'מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים', פסוק זה מרמז על שבת קודש - יום של אהבה בתענוגים, וכמו שרמז הרה"ק רבי שמעון שלום מאמשינוב זי"ע (אמרי רצון עניני שבת) כי לכן פסוק זה הוא בשיר השירים פרק ז' פסוק ז', לרמז כי שייך ליום השביעי, שבת קודש. וכאן מביאו הרה"ק רבי אהרן הגדול זי"ע על מדת היראה - נעם יראתך. ויש להבין פירוש הדברים בהקדם דברי הרבי רבי אלימלך זי"ע (פר' ויחי ד"ה יהודה) 'אנו מתפללים בכרכת אהבה רבה, ותן בלבנו לאהבה וליראה את שמך, ולכאורה הוא ההיפך היראה מביאה לידי אהבה. אך אמנם האמת שניהם צדקו יחדיו, דאית יראה ואית יראה, אית יראה תתאה הנקרא אימא תתאה, וממדרגה זו בא לידי אהבה, ואהבה זו נקראת בשם אח, שעדיין אינה אהבה שלימה, וממדרגת אהבה זאת בא לידי אהבה שלימה הנקרא בשם אב, וממדרגת אהבה זאת בא לידי יראה עילאה הנקרא בשם אם'. מבואר מדכה"ק, שהרי ידוע כי יראה ואהבה כלולין זה בזה, וכאשר כותבין יראה למטה מאהבה, נעשה ב' פעמים יראה ב' פעמים אהבה, עי' של"ה הק' (עשרה מאמרות, מאמר ג') 'הרי נתבאר ענין יראה ואהבה יראה, ואהבה יוצא מיראה, ויראה יוצא מאהבה, ושלתן משולכות. ועל זה מורות צורות אותיותיהן, כשתכתוב זה על

זה ותחלקם לאורך ולרוחב אז תמצא יראה אהבה בקו הישר דהיינו ברוחב, וכן תמצא יראה אהבה כגובה, דהיינו מלמעלה למטה, ואהבה משלים יראה, ויראה משלים אהבה, ומגלה לנו הרבי רבי אלימלך זי"ע כי הסדר הוא יראה אהבה אהבה יראה, ויראה עילאה הוא מדרגה הכי גבוה (ועי' שפ"א תולדות תרנ"ט).

הנה שבת קודש הוא אהבה בשלימות, כמו שמביא הבני יששכר (מאמר השבתות א. ט) בשם הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע כי שבת בגימטריא 'אהבה בכל לב אהבה בכל נפש אהבה בכל מאד', שלימות האהבה, ומזה האהבה בא האדם לידי שלימות היראה. ובשפת אמת כתב כי היראה הבא מתוך אהבה הוא יראה באמת, ובלשונו (תולדות תרל"ד) 'פי' זה היראה שבא מכח אהבה היא מבוררת כלי תערוכות שקר, ופי' יראה הנ"ל הוא שיהי' יראה לאדם פן ינתק מדביקות אהבתו להש"י והוא אהבת אמת'. וזה הוא ענין שבת קודש, שהוא אהבת אמת, אהבה בשלימות, ג"פ אהבה שעולה הוי"ה אחד, והוא ע"י השביתה בשבת מכל הל"ט מלאכות [כמנין הוי"ה אח"ד], ומזה הוא בא לידי יראה באמת, יראה שלא ינתק מאהבה, וזה מה שמתפללים משוך נעם יראתך.

כתיב (תהלים יט, ט) 'יראת הוי"ה טהורה עומדת לעד', יראה טהורה הוא היראה שהיא אמת ויראה שהיא אמת הוא היראה הבא מתוך אהבה, ויראה שהיא כלולה ביחד עם אהבה,

כדברי השפת אמת (שם) 'ואיתא בספרים כי יראה הבא מכח אהבה היא יראה של אמת', וזה נקרא יראת הוי"ה טהורה, כאשר היא בלי שום חשבון רק מחמת אהבת וקרבת הוי"ה.

וזה כונת י-ה אכסוף נעם שבת, שבת הוא מדת היראה בראשית אותיות ירא שבת, היינו יראה עילאה הבא מתוך אהבה, נעם שבת עולה בגימטריא 'יראת הוי"ה טהורה', ולכן ממשיך ומבקש על זה למשוך לנו ע"י השבת בחינה זו של 'נעם יראתך', אהבה שמביא לידי יראה.

אומרים בזמירות ליל שבת קודש 'כל מקדש שביעי... שכרו הרבה מאד', כלשון הפסוק לאברהם אבינו ע"ה 'שכרך הרבה מאד', הפייטן מרמז לנו כי זה מרמז לשבת קודש שהוא שכר הרבה מאד, ומה הוא השכר שהאדם מרויח בשבת, השכר הוא שהאדם מרויח יראה, מתנה טובה יש לי בכית גנזי ושבת שמה, איתא בכרית כהונת עולם (מאמר השבת פרק ד) 'במקום אחר ביארנו מפי מורי ורבי ז"ל כי טעם בית גנזי הוא בבחינת יר"א שב"ת (תיקוני זוהר תיקון ט. כד), וכי היכי דאמרינן (ברכות לג, ב) אין לו להקדוש ברוך הוא בכית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים', וכשבת קודש מרויחים לבוא לידי יראה אמיתית הבא מתוך דרגת האהבה של שבת, ולכן 'שכרך הרבה מאד' עולה בגימטריא נועם יראתך.